DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)
11. august 1995 *

I sag C-92/94,

angående en anmodning, som Court of Appeal (Civil Division), London, i medfør af EF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i de for nævnte ret verserende sager,

Secretary of State for Social Security,

Chief Adjudication Officer

mod

Rose Graham,

Mary Connell,

Margaret Nicholas,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 7, stk. 1, litra a), i Rådets direktiv 79/7/EØF af 19. december 1978 om gradvis gennemførelse af

* Processprog: engelsk.

princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring (EFT 1979 L 6, s. 24),

har

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, F.A. Schockweiler (refererende dommer), og dommerne P.J.G. Kapteyn, C.N. Kakouris, J.L. Murray og H. Ragnemalm,

generaladvokat: C.O. Lenz
justitssekretær: ekspeditionssekretær D. Louterman-Hubeau,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— indstævnte i hovedsagen, Rose Graham, ved Barrister R. Drabble for Solicitor P. Shiner

— Det Forenede Kongerige ved S.L. Hudson, Treasury Solicitor's Department, som befuldmægtiget, bistået af D. Pannick, QC, og Barrister M. Shaw

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved M. Wolfcarius og N. Khan, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der er afgivet mundtlige indlæg i retsmødet den 6. april 1995 af Rose Graham, af Det Forenede Kongerige ved L. Nicoll, Treasury Solicitor's Department, som befuldmægtiget, bistået af D. Pannick og M. Shaw og af Kommissionen,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 15. juni 1995,

afsagt følgende

Dom

1 Ved kendelse af 18. januar 1994 indgået til Domstolen den 17. marts 1994 har Court of Appeal (Civil Division) i medfør af EF-traktatens artikel 177 forelagt en række præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 7, stk. 1, litra a), i Rådets direktiv 79/7/EØF af 19. december 1978 om gradvis gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring (EFT 1979 L 6, s. 24, herefter benævnt »direktiv 79/7«).

2 Spørgsmålene er blevet rejst under sager anlagt af Rose Graham, Mary Connell og Margaret Nicholas mod Chief Adjudication Officer i anledning af den nedsættelse af deres invalidepension, der blev foretaget, da de nåede den sædvanlige pensionsalder, og — for så vidt angår Rose Graham — afslaget på invaliditetstillæg.

3 I Det Forenede Kongerige bestemmes det i Social Security Contributions and Benefits Act 1992 (herefter benævnt »1992-loven«) i det væsentlige, at når en

person har modtaget ydelser i anledning af sygdom i en periode på 168 dage på grund af uarbejdsdygtighed eller har modtaget moderskabsydelse eller i samme periode har modtaget lovbestemte sygedagpenge, og samtidig har opfyldt bidragsbetingelserne for at få udbetalt ydelser i anledning af sygdom, er denne person berettiget til invalidepension for hver af de følgende dage, hvor han/hun er uarbejdsdygtig, hvis han/hun er under den sædvanlige pensionsalder, som er fastsat til 65 år for mænd og 60 år for kvinder, eller er mindre end fem år over pensionsalderen, og ville have været berettiget til en arbejdsophørspension, hvis denne ikke var blevet opsat, eller den pågældende ikke havde valgt ikke at modtage den.

4 Invalidepensionen til personer under pensionsalderen udbetales med samme beløb som den fulde arbejdsophørspension fra staten. Invalidepensionen til personer over pensionsalderen, som har valgt at få opsat udbetalingen af deres arbejdsophørspension, udbetales med det beløb, deres arbejdsophørspension faktisk ville udgøre, som igen afhænger af det antal år, de pågældende har været erhvervsaktive og har indbetalt de fornødne bidrag.

5 Invaliditetstillæg udbetales i medfør af section 34 i 1992-loven ud over invalidepensionen til en person, som var mere end fem år under pensionsalderen den første dag, den pågældende var uarbejdsdygtig i den periode, hvor beskæftigelsen var afbrudt. Jo yngre den ydelsesberettigede er på dette tidspunkt, jo højere er invaliditetstillægget.

6 Rose Graham, Mary Connell og Margaret Nicholas måtte alle ophøre med deres erhvervsarbejde af helbredsgrunde, før de nåede pensionsalderen. De modtog først ydelser i anledning af sygdom, derefter invalidepension svarende til den fulde arbejdsophørspension. Da de nåede pensionsalderen, valgte de alle fortsat at modtage invalidepension frem for arbejdsophørspensionen, som i modsætning til invalidepensionen er skattepligtig. Da ingen af dem opfyldte bidragsbetingelserne

for at opnå fuld arbejdsophørspension, blev deres invalidepension nedsat til det beløb, de ville have fået udbetalt i arbejdsophørspension, hvis de ikke havde valgt ikke at modtage denne. Desuden fik Rose Graham, som var over 55 år, da hun blev uarbejdsdygtig, af den grund afslag på invaliditetstillæg.

7 Da Court of Appeal, som sagerne til sidst er blevet indbragt for, fandt, at lovligheden af afgørelserne om nedsættelse af invalidepensionerne og — i Rose Graham's tilfælde — afslaget på invaliditetstillæg afhænger af fortolkningen af artikel 7, stk. 1, litra a), i direktiv 79/7 og af, om section 33 og 34 i 1992-loven er forenelige med direktivet, besluttede den at udsætte sagen på Domstolens besvarelse af følgende præjudicielle spørgsmål:

»I medfør af de relevante bestemmelser i Social Security Contributions and Benefits Act 1992 gælder følgende:

a) Invalidepension og invaliditetstillæg er sociale sikringsydelser, som i en længere periode udbetales til personer, som er uarbejdsdygtige.

b) Der er tale om sociale sikringsydelser, som er betinget af, at der er indbetalt bidrag, og som kun udbetales til personer, der har opfyldt de relevante bidragsbetingelser.

c) Invalidepension udbetales til mænd og kvinder under pensionsalderen (65 år for mænd og 60 år for kvinder), og til mænd og kvinder, som ikke er mere end fem år over pensionsalderen, og som har fået deres pension fra staten opsat eller har valgt ikke at modtage den.

d) For personer under pensionsalderen er det beløb, der udbetales i invalidepension, det samme som arbejdsophørspensionens grundbeløb. Retten til invalidepension er i de fleste tilfælde en følge af, at den pågældende har ret til eller anses for at have ret til ydelser i anledning af sygdom, som er ydelser, der udbetales i en kortere periode. Bidragsbetingelserne for ydelser i anledning af sygdom og for arbejdsophørspension er imidlertid forskellige.

e) For personer over pensionsalderen, som ikke er mere end fem år over denne alder, og som modtager invalidepension, er denne ydelse begrænset til det beløb, de ville have modtaget i pension fra staten (som følge af deres bidrag), hvis denne pension ikke var blevet opsat, eller de ikke havde valgt ikke at modtage den.

f) Invaliditetstillægget udbetales kun til personer, som var mere end fem år under pensionsalderen (for mænds vedkommende altså under 60 år og for kvinders vedkommende under 55 år) på det tidspunkt, hvor tillægget kunne opnås, dvs. da de begyndte at være uarbejdsdygtige.

Under disse omstændigheder ønskes følgende spørgsmål besvaret:

1) Hvilke kriterier bør den nationale ret lægge til grund ved afgørelsen af, om de ovenfor skitserede forskelle i behandlingen af mænd og kvinder er lovlige i medfør af artikel 7, stk. 1, litra a), i direktiv 79/7/EØF?

2) Er de relevante kriterier opfyldt under de omstændigheder, der foreligger i nærværende sag, for så vidt angår

   a) forskellen i det beløb, der udbetales i invalidepension til mænd og kvinder, som er mellem 60 og 65 år, og

b) forskellen mellem de tidspunkter, hvor invaliditetstillægget kan opnås?«

8 Inden disse spørgsmål besvares, bemærkes det indledningsvis, at den nationale ret har anført, at en lovgivning som den i hovedsagen omhandlede er diskriminerende, dels for så vidt som kvinders invalidepension, fra de fylder 60 år, er begrænset til det beløb, de ville være berettiget til i arbejdsophørspension, hvis de ikke havde valgt at få denne pension opsat, mens dette først gælder for mænds vedkommende fra de fylder 65 år, dels for så vidt som kvinder ikke kan opnå invaliditetstillæg ud over invalidepensionen, når de er blevet uarbejdsdygtige, efter at de er fyldt 55 år, mens dette først gælder for mænds vedkommende, når de er blevet uarbejdsdygtige, efter at de er fyldt 60 år.

9 Det bemærkes desuden, at medlemsstaterne i henhold til artikel 7, stk. 1, litra a), i direktiv 79/7 ikke blot kan undtage fastsættelse af pensionsalderen for ydelse af alders- og arbejdsophørspensioner fra direktivets anvendelsesområde, men også eventuelle følger heraf for andre ydelser.

10 Under disse omstændigheder må de præjudicielle spørgsmål forstås således, at det ønskes præciseret, om en medlemsstat, såfremt den i henhold til artikel 7, stk. 1, litra a), i direktiv 79/7 har fastsat pensionsalderen til 60 år for kvinder og 65 år for mænd, ifølge denne bestemmelse også dels kan beslutte, at den invalidepension, der tilkommer personer, der er blevet uarbejdsdygtige, før de når pensionsalderen, for kvinders vedkommende fra de fylder 60 år og for mænds vedkommende fra de fylder 65 år, skal være begrænset til det beløb, de pågældende faktisk ville have fået udbetalt i arbejdsophørspension, dels kan bestemme, at et invaliditetstillæg,

som udbetales ud over invalidepensionen, skal være forbeholdt personer, som for kvinders vedkommende er under 55 år og for mænds vedkommende under 60 år på det tidspunkt, hvor de bliver uarbejdsdygtige.

11 I dom af 30. marts 1993, sag C-328/91, Thomas m.fl. (Sml. I, s. 1247) kendte Domstolen for ret, at såfremt en medlemsstat i medfør af artikel 7, stk. 1, litra a), i direktiv 79/7 fastsætter en pensionsalder, der er forskellig for mænd og kvinder, for så vidt angår ydelse af alders- og arbejdsophørspensioner, omfatter den undtagelse, der kan gøres i medfør af ordene »eventuelle følger heraf for andre ydelser« i artikel 7, stk. 1, litra a), kun den forskelsbehandling, som forekommer i de andre ordninger vedrørende ydelser, og som nødvendigvis og objektivt er knyttet til forskellen i pensionsalder.

12 Det er tilfældet, hvis denne forskelsbehandling er objektivt nødvendig med henblik på at undgå, at den økonomiske ligevægt i den sociale sikringsordning forstyrres, eller med henblik på at sikre sammenhængen mellem ordningen vedrørende arbejdsophørspensioner og ordningen vedrørende andre ydelser (ovennævnte dom i sagen Thomas m.fl., præmis 12).

13 Med hensyn til den forskelsbehandling, hovedsagen drejer sig om, må det konstateres, at den objektivt er knyttet til fastsættelsen af en pensionsalder, der er forskellig for mænd og kvinder, for så vidt som den er en direkte følge af, at pensionsalderen er fastsat til 60 år for de førstnævnte og 65 år for de sidstnævnte.

14 Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt denne forskelsbehandling også nødvendigvis er knyttet til forskellen mellem mænds og kvinders pensionsalder, skal det først og fremmest bemærkes, at da invaliditetsydelserne skal træde i

stedet for erhvervsindkomsten, er der intet til hinder for, at en medlemsstat bestemmer, at de ikke længere skal udbetales, men skal afløses af arbejdsophørspensionen på det tidspunkt, hvor modtagerne under alle omstændigheder holder op med at arbejde, fordi de når pensionsalderen.

15 Dernæst bemærkes, at hvis man forbød en medlemsstat, som har fastsat en pensionsalder, der er forskellig for mænd og kvinder, at begrænse de invaliditetsydelser, som fra pensionsalderens indtræden tilkommer personer, der er blevet uarbejdsdygtige, før de når pensionsalderen, til den arbejdsophørspension, de faktisk ville være berettiget til i henhold til ordningen vedrørende arbejdsophørspensioner, ville man også — i samme omfang — begrænse selve den mulighed, en medlemsstat har for at fastsætte en pensionsalder, der er forskellig for mænd og kvinder, i henhold til artikel 7, stk. 1, litra a), i direktiv 79/7.

16 Et sådant forbud ville også skade sammenhængen mellem ordningen vedrørende arbejdsophørspensioner og ordningen vedrørende invaliditetsydelser i mindst to henseender.

17 For det første ville den pågældende medlemsstat være afskåret fra at yde mænd, der bliver uarbejdsdygtige, men som endnu ikke har nået pensionsalderen, invaliditetsydelser, som er højere end de arbejdsophørspensioner, der faktisk ville tilkomme dem, hvis de var fortsat med at arbejde, til de nåede pensionsalderen, medmindre den ydede kvinder over pensionsalderen højere arbejdsophørspensioner, end de faktisk er berettiget til.

18 Hvis kvinder først fik en invalidepension nedsat til samme niveau som deres arbejdsophørspension, når de fyldte 65 år, ligesom mænd, ville dette for det

andet indebære, at kvinder mellem 60 og 65 år, altså over pensionsalderen, ville modtage en invalidepension svarende til den fulde arbejdsophørspension, hvis de er blevet uarbejdsdygtige før pensionsalderens indtræden, og en arbejdsophørspension svarende til den, der faktisk tilkommer dem, hvis dette ikke er tilfældet.

19 Efter det anførte må det konkluderes, at undtagelsen i artikel 7, stk. 1, litra a), i direktiv 79/7 også omfatter forskelle mellem den invalidepension, mænd og kvinder modtager fra det tidspunkt, hvor de når pensionsalderen..

20 På grund af sammenhængen mellem invalidepensionen og invaliditetstillægget, som udbetales ud over invalidepensionen og dermed kun til personer, som er berettiget til denne, gælder det samme også med hensyn til forskellen mellem de tidspunkter, hvor invaliditetstillægget kan opnås.

21 De af Court of Appeal forelagte spørgsmål må derfor besvares med, at såfremt en medlemsstat i henhold til artikel 7, stk. 1, litra a), i direktiv 79/7 har fastsat pensionsalderen til 60 år for kvinder og 65 år for mænd, kan den ifølge denne bestemmelse også dels beslutte, at den invalidepension, der tilkommer personer, der er blevet uarbejdsdygtige, før de når pensionsalderen, for kvinders vedkommende fra de fylder 60 år og for mænds vedkommende fra de fylder 65 år, skal være begrænset til det beløb, de pågældende faktisk ville have fået udbetalt i arbejdsophørspension, dels bestemme, at et invaliditetstillæg, som udbetales ud

over invalidepensionen, skal være forbeholdt personer, som for kvinders vedkommende er under 55 år og for mænds vedkommende under 60 år på det tidspunkt, hvor de bliver uarbejdsdygtige.

Sagens omkostninger

22 De udgifter, der er afholdt af Det Forenede Kongerige og af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Court of Appeal (Civil Division) ved kendelse af 18. januar 1994, for ret:

Såfremt en medlemsstat i henhold til artikel 7, stk. 1, litra a), i Rådets direktiv 79/7/EØF af 19. december 1978 om gradvis gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring har fastsat pensionsalderen til 60 år for kvinder og 65 år for mænd, kan den ifølge denne bestemmelse også dels beslutte, at den invalidepension, der tilkommer personer, der er blevet uarbejdsdygtige, før de når pensionsalderen, for kvinders vedkommende fra de fylder 60 år og for mænds vedkommende fra de fylder 65 år, skal være begrænset til det beløb, de pågældende faktisk ville have fået udbetalt i

arbejdsophørspension, dels bestemme, at et invaliditetstillæg, som udbetales ud over invalidepensionen, skal være forbeholdt personer, som for kvindernes vedkommende er under 55 år og for mændenes vedkommende under 60 år på det tidspunkt, hvor de bliver uarbejdsdygtige.

Schockweiler Kapteyn Kakouris

Murray Ragnemalm

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 11. august 1995.

R. Grass
Justitssekretær

F.A. Schockweiler
Formand for Sjette Afdeling